

KINOLOSKA SEKCIJA

VETERINARSKI FAKULTET BEOGRAD

KINESKI SHAR-PEI

**Student:
Kostic Strahinja 2006/2035**

Čuvar iz Kine

Premda se o poreklu ove rase ne zna mnogo, smatra se da je šar-pej stolešćima postojao u južnom delu Kine. U svojoj domovini je imao ulogu svestranog čovekovog pomoćnika, sposobnog da učestvuje u lovu, čuva i štiti stoku i ukućane. Kada se rasa našla na rubu istrebljenja (i ušla u Ginisovu knjigu rekorda kao najredji pas na svetu, sa samo 12 registrovanih primeraka) spasao ju je ljubitelj iz Hong Konga Matgo Law, koji je dopremio mali broj šar-peja u SAD šezdesetih godina ovog veka.

Početak rada Američkog kluba za šar-peja se vezuje za 1974g., kada su se odgajivači ovih pasa po prvi put organizovano sastali u Oregonu. Prvi primerak je zvanično registrovan 1976g. a populacija na američkom kontinentu - i izvan njega - je postepeno rasla. U današnje vreme, šar-pej važi za zanimljivog, čistog i inteligentnog kućnog mezimca.

Najvažnija karakterna odlika šar-peja je izuzetno snažna ličnost koja zahteva ranu socijalizaciju i odlučno postupanje. Ipak njegova odanost prema vlasniku nikada ne dolazi u pitanje. Samostalan, oprezan i ponosan, ume da bude neprijatan sa onima koje ne poznaje i definitivno ne spada u pse koji "vole svakog".

Obuka šar-peja može da bude naporna, pošto mu ponavljanje iste radnje obično brzo dosadi. Ukoliko vlasnik uspe da zadrži njegovu pažnju sve postaje jednostavno, budući da je veoma bistar i sposoban da puno nauči.

Pažljiv i veran, ovaj pas je odličan čuvar jer ume da se postavi zaštitnički, a da pri tome ne bude agresivan. On traži poštovanje - i zna kako da ga stekne.

Vekovi selekcije

Neuobičajen izgled šar-peja, sa karakterističnim kožnim naborima, malim ušima i tamno pigmentiranim jezikom, nije slučajna već predstavlja rezultat vekovima duge selekcije. Sama činjenica da se počeci ove rase vezuju za vreme vladavine dinastije Han (od 206. godine p.n.e. do 220. godine nove ere) ukazuje na to da je za usavršavanje bilo više nego dovoljno vremena.

U to doba, šar-pej, ili neki od njegovih predaka, kao što je Dah Let Fighting Dog, rasprostranjen u kineskoj provinciji Tung, je korišćen kao pas za borbu. Količina i fleksibilnost kože su bile od velikog značaja, iz praktičnih razloga - previše nabora je davalo protivniku priliku da se lakše zakači i raspara kožu, dok je mali broj bora ostavljao psa loše zaštićenim od potencijalnih povreda u borbi. Važna je bila i veličina ušiju - za idealne su smatrane one male, priljubljene, koje taman pokrivaju spoljašnji slušni kanal, pošto su veće uši davale prednost rivalu.

Selekcija je bila usmerena ka dobijanju pasa sa labavom, debelom kožom obraslom tvrdom, oštrom dlakom, koju nije lako čvrsto zagristi, pa su vitalni organi dobro zaštićeni i u

najžešćem okršaju. Bogati kožni nabori štite telo, kao što velik, opušten podvoljak čuva vrat. Odgajivači su brzo uvideli defanzivni potencijal ovih eksterijernih osobina i potencirali ih u uzgoju, baš kao i specifičnu strukturu dlake, koja kod osoba sa osetljivom kožom (kada, recimo, obgrle svog ljubimca i dodiruju ga unutrašnjom stranom podlaktice) može da izazove iritaciju, odnosno neku vrstu blage alergije.

Još jedan koristan odbrambeni mehanizam je izraz šar-peja - njegovo naborano lice zbunjuje druge pse, koji nisu u stanju da protumače gestove i predvide reakcije pripadnika ove rase. Ako se tome doda specifičan miris, naročito štenadi, jasno je zašto se psi koji se sa nji sretnu obično nađu u čudu i pokušavaju da izbegnu sukob.

Sledeća upadljiva karakteristika ove rase su tamno pigmentisani desni i jezik, što može ukazati na zajedničko poreklo šar-peja i čau čaua, premda precizni podaci o tome ne postoje. U svakom slučaju, razlog za selekciju usmerenu u pravcu za dobijanje primeraka sa tako obojenim jezikom i desnim treba tražiti u starom kineskom verovanju da psi sa tamnom unutrašnjošću usta svojim lajanjem - rasteruju zle duhove.

Svestan sebe

šar-pej je kineska rasa i ima specifičnu narav istočnjaka - ljubitelji kažu da je to pas samo jednog vlasnika. Ovo ne znači da se ne druži sa ostalim članovima porodice - po pravilu uživa u vremenu provedenom sa ljudima, naročito u igri sa decom prema kojoj je beskrajno tolerantan i pažljiv, ali izuzetnu ljubav, odanost i poštovanje ispoljava samo upriscu jedne osobe.

Ovaj pas se veoma dobro adaptira na sve uslove života, ako je okružen pažnjom i svestan da ga vlasnik voli. Retko laje, obično da bi javio da se nešto dešava i bez problema podnosi samoću, premda ne voli da bude zatvoren. Njegov zaštitnički nagon ga čini kompetentnim braniocem prostora i ljudi koje smatra svojim. Stav prema strancima naizgled varira od nezainteresovanog do prijateljskog, ali u svakom trenutku ostaje budan, na oprezu i spreman da interveniše ako se za to ukaže potreba. Reaguje izuzetno brzo, bez straha i razmišljanja o posledicama, sa iznenađujućom žestinom.

Prilično je inteligentan, pa je obuci potrebno pristupiti sa posebnom pažnjom. Grubost se ne preporučuje, pošto šar-pej na nasilje odgovara povlačenjem u sebe, dok njegova agresivnost (koju ne ispoljava) raste. Najbolji rezultati se postižu obučavanjem sa puno ljubavi, razumevanja i čvrstine - opomena podizanjem tona u slučaju potrebe je u najvećem broju slučajeva dovoljna da pas ne postavlja pitanje vlasnikovog autoriteta.

Potpuno je nezainteresovan za ostale kućne mezimce, ukoliko je predstavljanje obavljeno na adekvatan način. Posle rituala upoznavanja, kada onjuši pridošlicu i eventualno ga par puta gurne njuškom, jednostavno prestaje da ga primećuje.

Odnos sa drugim psima u velikoj meri zavisi od individualnog stepena socijalizacije. Pas koji se još kao štene stalno sretao sa drugim psima različitog uzrasta obično ne pravi probleme. Prvog dana će verovatno doći do neke vrste okršaja da bi se ušpostavila hijerarhija, a od tog trenutka šar-pej mirno održava svoj status. Osećaj za hijerarhiju je kod ovih pasa veoma razvijen i treba ga poštovati da bi se izbegla ljubomora, nesigurnost, zavist i posledični sukobi.

šar-pej je odvažan čuvar svoje teritorije i obično ne dozvoljava pristup jedinkama istog pola. Van tog terena, veoma je miran, siguran u sebe i s toga ne traži borbu, ali je i ne izbegava - na provokacije odgovara burno i dugo je pamti. Veličina suparnika mu nije važna, pošto je izuzetno hrabar i nosi u sebi nasleđe drevnog borca. Pravilno odgojen, predstavlja osećajnog, odanog i pouzdanog prijatelja i zaštitnika.

Karakteristične bore

Izgled šar-peja je uvek bio prilično raznolik, premda postoje dve linije koje se ističu - kineska, sa višim, vitkijim i bržim psima, čije su bore manje izražene, koža opuštenija a njuška duža i - američka, u kojoj su psi manji teži i deblji, kožni nabori naglašeniji, njuška zdepastija a dlaka nešto duža. Ove dve linije su u Americi podjednako cenjene, pošto i pored velikog rada na selekciji rasa još nije homogena, a obe imaju i prednosti i mane. Iskustvo pokazuje da se najbolji psi dobijaju ukrštanjem primeraka iz američke i kineske linije.

U svakom slučaju, šar-pej mora da bude snažan, kompaktn i kvadratičan, sa proporcionalnom, nevelikom glavom na kojoj se ističu bore na čelu. Ovi kožni nabori su veoma značajni jer su tipična rasna odlika i podsećaju na kineski simbol dugovečnosti, karakterističan za velike mačke (lavove i tigrove) koji se među psima može videti samo kod mastifa i šar-peja. Njuška je velika, široka, srednje dužine, a nos tamno pigmentiran, po mogućstvu crn (premda se kod pasa svetle dlake dozvoljava svetlija boja).

Jezik i desni su crno - plavi, izuzev kod svetlih pasa kod kojih mogu biti svetliji. Vilice su snažne, usne debele i mesnate, a zubalo kompletno i makazasto. Oči su bademastog oblika, srednje veličine i što tamnije, a uši male, trouglaste, dobro razdvojene i lako zaobljene na vrhovima. Vrhovi ušiju su preklopljeni, odnosno usmereni ka očima, tako da prekrivaju otvore spoljašnjih ušnih kanala.

štenad šar-peja se radja bez bora, bez pigmentacije i sa pravim repom. Dok rastu, počinje proces pigmentacije (koji može da traje do starosti od 14 meseci), rep se završe a bore postaju sve izraženije. U uzrastu od četiri meseca, kožni nabori su najbrojniji i najnaglašeniji - tada postepeno počinju da se poravnavaju, da bi se kod odraslih primeraka sveli na bore na glavi, grebenu i podvoljak. šteneće bore nisu garancija budućeg izgleda, pa pri odabiranju treba više voditi računa o opštem utisku - skladno, kvadratično, veselo i živahno štene će uz pravilnu negu izrasti u proporcionalnog i lepog psa.

Pravilna nega

O specifičnim poremećajima koji se sreću kod šar-peja se puno pričalo, a većina odgajivača i poznavalaca rase smatra da pravilno hranjen, dobro negovan pas koji se dovoljno kreće nema većih zdravstvenih problema. Mišljenje laika da se u kožnim naborima šar-peja stvaraju rane ili čirevi nema realnu osnovu, budući da bore nisu fiksne - koža ovog psa je, moglo bi se reći, za "par brojeva" veća od njegovog tela, što znači da se nabori pomeraju, kao tkanina koja leprša na vetru, a koža sasvim normalno provetrava i čisti.

Američki odgajivači su primetili da se kod nekih šar-peja javljaju patološke promene na koži, pri čemu dlaka opada, stvaraju se crveni pečati i kraste nalik na one koje ukazuju na šugu, ali životinja se ne češe, dobro jede i deluje zadovoljno. Nova istraživanja pokazuju da je u pitanju neka vrsta alergije na hranu, odnosno na određene ugljene hidrate i šećere koji se dobijaju od šećerne repe i skrob iz pojedinih žitarica, posebno kukuruza. Promena načina ishrane i korišćenje kvalitetne industrijske hrane bez ovih sastojaka dovodi do brzog, spontanog izlečenja.

Dlaka ovih pasa ne zahteva nikakvu posebnu negu. Treba voditi računa o tome da se ne pretera sa kupanjem, pošto za razliku od kože šar-peja koja je prilično masna, dlaka to nije. Proizvod lučenja lojnih žlezda daje ovoj rasi specifičan miris, koji je posebno primetan kod štenadi i postaje intenzivniji kada je životinja uplašena, ljuta ili izložena ozbiljnim fizičkim naporima. Prečesta kupanja mogu da dovedu do stvaranja prevelike količine masti, pa ne samo da se miris psa pojačava, već često dolazi do začepjenja pora i stvaranja gnojnih bubuljica nalik na akne. Međutim, ukoliko se pas kupava samo kada je to neophodno (blagim, neutralnim šamponom) neće imati nikakve probleme.

Budući da su otvori spoljašnjih ušnih kanala kod šar-peja prekriveni ušnim školjkama, preporučljivo je redovno čišćenje ušiju da bi se izbegle infekcije. Uklanjanje nečistoće komadićem vate je dovoljna preventiva ušnih oboljenja.

Obeležja rase

Lovački pas i čuvar, šar-pej je poznat u Kini već 200 godina i potiče iz oblasti Dialack, kraj Guangzhou (Canton). Pre 1960. godine, radnici iz Hong Konga su posedovali dovoljan broj ovih pasa tradicionalnog tipa i uglavnom ih koristili za borbu, da bi kasnije počeli da ih izvoze na izložbe. Sedamdesetih godina su neki trgovci psima otpočeli sa ukrštanjem i prirodnom produkcijom "teško naboranog", pa se šar-pej izvezio iz Hong Konga u ostale delove sveta.

Ovaj pas je snažan i kompaktn. Izraz šar-pej označava "peščanu kožu", koja treba da bude tvrda i rapava, a dlaka kratka i čekinjasta. Koža šar-peja je puna nabora dok je štene, da bi kada odraste imao izražene kožne nabore samo na čelu i grebenu. Dužina tela od grebena do sednih kostiju je približno jednaka visini psa, pri čemu ženke mogu biti nešto duže, a njuška i lobanja su gotovo iste dužine. šar-pej je aktivan, okretan, smiren, samostalan, odan i prijateljski

raspoložen prema ljudima.

Glava: Osnova lobanje je velika i okrugla, a čelo ravno i široko. Stop je srednje naglašen. Kožni nabori na čelu su izraženi, ali ne smeju da zaklanjaju oči. Kineski opis glave je "Wo Lo Tau", što znači glava u obliku tikve. Čeonni nabori imaju oblik oznake koja podseća na kineski simbol dugovečnosti i veoma je značajna odlika rase, pošto je karakteristična i za velike mačke (tigrove i lavove) a kod pasa je ima samo još mastif.

Njuška: Srednje dužine, u osnovi široka i blago se sužava ka nosu. Nosna pećurka je široka, velika i poželjno je da bude crna, mada može biti svetlija kod pasa sa svetlijom dlakom.

Usta: Poželjno je da jezik i desni budu plavičasto-crni, a ružičasta boja ili pege su doavoljene kod svetlije obojenih pasa, sa dlakom krem ili jelenje boje. Vilice su jake, a oblik usta bi, posmatran s vrha, mogao biti ili kao okruglasti crep (Roof Tile Mouth) ili nalik na žablja usta, sa širokim vilicama (Toad Mouth). Zagriz u svakom slučaju treba da bude snažan. Zubalo je pravilno, kompletno i makazasto, gornji zubi bez razmaka preklapaju donje.

OčhSrednje veličine, bademaste i što tamnije - svetle oči nisu poželjne. Okolni kožni nabori i dlaka ne smeju da ometaju funkcionisanje očne jabučice ili kapka, pa je svaki znak iritacije očne jabučice, kapka ili vežnjače krajnje nepoželjan.

Uši: Male, debele, u obliku jednakostraničnog trougla i lako zaobljene na vrhovima, koji su savijeni ka lobanji i usmereni ka očima. Uši su široko razmaknute i priljubljene uz lobanju. Uspravne i stojeće uši su dozvoljene, ali manje poželjne.

Vrat: Snažan, mišićav, sa lako opuštenom kožom na grlu, koje ne sme biti previše.

Telo: Višak kože na telu je kod zrelih pasa krajnje nepoželjan. Na grebenu su blagi kožni nabori, dok su leđa veoma jaka i prava. Grudni košje širok i dubok.

Prednje noge: Plečke su mišićave, dobro položene i iskošene. Prednje noge su srednje duge, nešto duže od dubine tela, sa dobrim kosturom i blago iskošenim, snažnim i elastičnim došapljem.

Zadnje noge: Snažne, mišićave, umereno uglovane, sa dobro spuštenim skočnim zglobovima.

Šape: Srednje veličine, kompaktna, sa dobrim jastučićima i dobro uzglobljenim prstima.

Rep: Postoji nekoliko tipova repa, a najčešće je uvijen, duplo zarolan, u većem ili manjem prstenu. Mora biti jak i čvrsto nošen iznad bedara.

Dlaka: Kratka, tvrda, čekinjasta i što ravnija, nikada duža od 2,5cm, bez podlake, ne trimuje se. Boja je crna, plavo-crna, crna sa nagoveštajem boje rđe, crvena ili jelenja. Krem boja je dozvoljena ali manje poželjna.